

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

1. Res. An causa Indulgentiae non solum debeat esse pia, sed proportionata? Ex p. 5. t. 12. r. 10.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

dem militat ratio finalis, cur suspendantur Indulgentiæ à Pontifice, in locis verò existentibus in Vrbe, non solum non militat, sed deficit dicta ratio finalis suspensionis Indulgentiarum, quia iam Peregrini Romam petierunt: ergo, &c. Dicendum est igitur, quod illa clausula vbiicumque locorum, ratione huius Indulti Pontifici, restricta est ad omnia loca, scilicet, extra Romam in qua solemnior fiet celebratio Iubilæi, si non solum ipsum, sed aliæ omnes Indulgentiæ ab incolis, & exteris obtineantur. Et ideo hanc negatiuam sententiam nempe Indulgentias plenarias Romanas non esse per Bullam Iubilæi sublatas, declarauit Greg. XIII. vt testatur Quintanaduënas in *Append. Iubil. tract. 8. dub. 11. n. 3.* & Rodriquez de *Iubil. c. 5. p. 1. n. 1.* & patet etiam ex Bullis Sixti IV. & Iulij III. vt testatur Sanctarellus de *Iubilæo c. 5. dub. 7.* & ita declarasse Vrbanum VIII. testatur Bonac. de *Sacr. pœnit. disp. 6. q. 1. punct. 8. n. 2.* &

ita tenent communiter Doctores vt Lezana in *summa tom. 3. verbo Iubilæum n. 5.* qui citat Nauarum, Gratianum & Bossium, quibus addo Quintanaduënam loco citato, Filliuc. *tom. 1. tr. 8. cap. 10. n. 251.* Castum Palatum *tom. 4. tr. 24. punct. 12. n. 7.* Laurorium de *Iubilæo part. 1. de Iubilæo c. 21.* Pollachum de *Iubilæo sect. 43. n. 32.* Benzonium de *Iubilæo lib. 4. c. 8. dub. 9.* Quartum, de *Iubilæo c. 3. punct. 1. dub. 4.* Faustum de *Iubilæo lib. 3. q. 78.* Zecolam in *praxi Episc. part. 2. verb. Annu Sanctus q. 4.* Fragosum de *Republ. Christiana tom. 2. l. 2. disp. 5. §. 1. n. 14.* Layman in *theol. mor. lib. 5. tr. 7. c. 8. n. 1.* & cum alijs,

In indice primo huius Tom. 4. Vide Appendicem ad hunc Tract. 4. Vbi reperies alias paucas quasi militas, & dispersas per alios Tom. Tract. & Res. quæ simul pertinent ad hunc Tract. 4. de Iubilæo.

TRACTATUS QUINTVS

DE

INDVLGENTIIS.

RESOLVTIO PRIMA.

An causa Indulgentiæ non solum debet esse pia, sed proportionata? Ex p. 3. tr. 12. Ref. 10.

Sup. hoc
lege doct.
Ref. seq.

DESV negatiuam sententiam docent, & hi sunt Reginald. in *praxi t. 1. lib. 7. c. 12. n. 137.* & Gregor. de Valent. *tom. 4. disput. 7. quaest. 20. punct. 4.* vbi probat quòd vt Indulgentia valeat, sufficere quamcumque causam piam, atque ad eam valere absolute tantum, quantum sonat, quamvis fieri quidem possit, vt qui concedit maximas Indulgentias propter causas minimas, peccat quandoque ex quadam indifcretionem, & fortè etiam ratione alicuius scandali maxime si ea res contingat venire in contemptum Indulgentiarum. Et pro hac firmanda opinione Valentia multos adducit Doctores videlicet Durandum, Alexandrum de Ales, Gabrielem, D. Antoninum, Syluestrum, Paludanum, & teste Corduba, omnes ferè Thomistas, & ratio est primò, quia sæpè eadem Indulgentiæ pro causis admodum differentibus conceduntur: nec id à Pontificibus temerè fieri præsumendum est. Secundò minimam gloriam diuinam quæ ex opere quocumque pio & vtili fidelium redundare potest, longe pluris faciunt Christus & Sancti, quam quodlibet opus satisfactorium, vt præcisè satisfactorium est, quale ad pœnam temporalem soluendam requiritur.

2. Sed his non obstantibus contrariam sententiam docent Suarez *tom. 4. disput. 54. sect. 3. numero 5.* Henriquez *lib. 7. cap. 14. num. 13.* Coninch de *Sacram. disp. 12. dub. 6. conclus. 1.* Layman *lib. 7. tract. 7. cap. 5. num. 1.* Bellarmin. *lib. 1. de Indulgent. cap. 12.* Granadus in *3. part. controuers. 12. tract. 3. disp. num. 5.* Prapositionus in *3. part. quaest. 14. de Indulgent. dub. 8. numero 62.* Tannerus *tom. 4. disp. 6. quaest. 8. dub. 4. numero 85.* Sorus in *4. disp. 21. quaest. 2. art. 2.* Caietanus de *Indulgent.*

tract. 9. quaest. 1. Syluius in *3. part. quaest. 25. art. 2. quartum 1. concl. 2.* Filliucius *tom. 1. tract. 8. cap. 5. num. 113.* Ludouicus à Cruz in *Bull. Cruc. disp. 1. cap. 8. dub. 9. numero 15.* & alij penes ipsos. Et ratio est primò, quia ad valorem Indulgentiæ necessaria est causa iusta, vt autem iusta sit, debet esse vel adæquata, vel proportionata: iustum enim non est nisi quod aliquo modo adæquatur, vel proportionatur rei ergo, &c. Alias rationes videbis apud Auctores citatos, quibus addo Tannerum *tom. 4. disp. 6. q. 8. dub. 4. num. 84.* Syluium in *addit. ad 3. part. q. 2. art. 2. quaest. 2.* Philippum de la Cruz in *Theol. Eccles. tract. 1. §. 6. numero 5.* & Philippum Fabrum de *pœnitent. in 4. sentent. disp. 19. quaest. 1. disp. 38. cap. 9. num. 278.*

3. Quid ego sentiam dicam breuiter. Secunda opinio est communior & probabilior, primam autem puto etiam probabilem esse cum Villalobos in *summa tom. 1. tract. 26. difficult. 8. num. 6.* quam ex Neoteris, præter Valentiam & Reginaldum vbi supra, tenet Bonacina de *Sacram. disp. 7. quaest. 1. punct. 4. num. 5.* & vt verum fatear, huic sententiæ fauet D. Thom. in *supplement. q. 25. art. 3.* vbi sic ait. Quacumque causa adit quæ in vtilitatem Ecclesiæ & honorem Dei vergat, sufficiens est ratio Indulgentiæ faciendi, & ideo dicendum, quod Indulgentiæ simpliciter tantum valent, quantum prædicantur, dummodo ex parte dantis sit autoritas, & ex parte recipientis charitas, & ex parte cause pietas. Ita S. Doctor & prius reicecit opinionem dicentium non sufficere quamlibet causam piam ad cuiusvis Indulgentiæ valorem.

4. Nec desinam hic apponere verba Emanuelis S. post Romanam correctionem, ver. *Indulgentia* 1. vbi sic asserit. Indulgentiam etiam sine causa datam uelere, quidam aiunt, alij non solum iustam causam requiri, sed & Indulgentiæ proportionatam, ego de Indulgentia à Papa data non sentio quicquam dubitandum. Ita ille.

RESOL.

RESOL. II.

An mensura certitudinis, & efficacitatis concessionis Indulgentiarum sit a causa finali?

Et an semper exigatur opus pium ad lucrandam Indulgentiam pro vitiis?

Ex quo deducitur, quod Pontifex potest alicui de Ecclesia benemerito impertiri sine iniunctione ullius operis Indulgentiam eo sine, ut alios ad similia merita exciter.

Et an valeat Indulgentia, & si causa, ob quam data fuit non sit omnino sufficiens, modo Pontifex prudenter sentiat esse sufficientem? Ex part. 10. tr. 16. & Misc. 6. Resol. 3.

Affirmatiue responder P. Pasqualigus, de-
cis. 494. num. 5. vbi sic ait: Aduertendum est, quod alia est causa impulsua concedendi Indulgentias, & alia causa finalis, ob quam conceduntur. Causa enim impulsua est illa, quae facit vt Pontifex hic & nunc intendat finem Indulgentiarum, atque ex tali intentione moueatur ad concedendas Indulgentias. Causa vero finalis est illa, ob quam conceduntur; quae semper eadem est; quia semper Pontifex concedit in eum finem, vt habeant homines vnde satisfaciunt pro peccatis debitibus sibi ob peccata. Causa vero impulsua potest esse diuersa; quia modo vna occurrit modo alia; & non est finis Indulgentiae, sed occasio concessionis: cum Pontifex sumat ab ipsa occasione concedendi. Mensura autem certitudinis, & efficacitatis concessionis non sumitur ex causa impulsua, sed ex causa finali; quia cum finalis sit principium agendi, debet actio mensurari per ipsum: cum enim exeat ab agente ex vi motionis finis, erit talis, qualis exigitur a fine, atque adeo secundum mensuram illius. Hinc cum finis Indulgentiarum, sit semper idem, & sit ille, pro quo sunt institutae à Christo, nempe satisfactio pro peccatis debitibus peccato, semper concessio ipsarum erit à Pontifice secundum eandem efficacitatem: nec obdabit, quod causa impulsua sit leuis, vel grauis. Ita Pasqualigus.

1. Sed aduersus illum insurgit nouissime Pater Gobat in *Thesoro de Indulgentiis*, part. 1. cap. 7. quest. 27. num. 89. sic asserens: Illa iusta causa, quae requiritur ad valorem Indulgentiae, debet esse distincta à generali causa finali Indulgentiarum, quae est, vt in promptu habemus, vnde pro nostris peccatis satisfaciatur Deo. Ita docent omnes Theologi; teste Cardinale de Lugo num. 139. contra Zachariam Pasqualigum, qui in *suis Decisionibus moralibus*, decis. 494. contrarium tenet, nullo pro se citato Auctore. Probatur haec communis doctrina, quia si ad valorem Indulgentiae non requiritur alia causa, quam vt per Indulgentiam acquisitionem habeant Christiani, vnde pro suis peccatis satisfaciunt; sequitur, quod Pontifex possit singulis, vt ita dicam momentis, omnibus Christianis, in statu gratiae constitutis, remittere omnem reatum poenae debitae pro peccatis quibuscumque dimissis, & quod idem possit singulis momentis vacare totum Purgatorium; atque hoc vtrumque alienissimum ab opinione, & persuasione Fidelium, nominatim S. Thomae d. 45. quest. 2. art. 2. Accedit, quod licet causa finalis dispensationis in voto, sit esse liberum ab obligatione voti, vt tamen hac dispensatio sit valida, requiritur alia causa; ita etiam licet causa finalis Indulgentiae sit esse liberum ab obligatione ad subeundam poenam, necessaria est ad valorem Indulgentiae alia causa, quam indicat Pasquali-

gus, qui quidem suam sententiam probat infirmatione, hac scilicet, quod tunc valeat Indulgentia, adeoque sufficiens illius impertienda causa habeatur, quando conceditur secundum institutionem Christi, atque conceditur semper secundum institutionem Christi, quando conceditur eo sine, vt Christiani satisfaciunt pro peccatis. Huius rationis, & rationationis minor propositio tam parum est absolute vera, quam parum verum est; tunc semper secundum institutionem Christi, & confici, conferrique Sacramenta, & vota dispensari, quando conficiuntur, conferuntur, dispensantur in eum finem, in quem Christus Dominus iussit confici, conferri, dispensari. Hucusque Gobat.

3. Et quidem si opinio Pasqualigii esset vera, à multis scrupulis immunes essemus circa causam iustam concedendi Indulgentias; nam semper securi essemus de iusta causa Indulgentiarum: sed quia communis opinio Doctorum est in contrarium; nam supponunt posse Pontifices concedere Indulgentias ex causa improporcionata; idem non videret discedendum à sententia Patris Gobat viri doctissimi, & amicissimi. Obserua tamen cum Gersono in *Opusculo de Indulgentiis*, confid. 9. in causa distributionis Indulgentiarum, non requiri certam, & euidentem causam notitiam, & idcirco, non esse disputandum, aut altercandum de ea; Sufficit enim aestimatio (inquit) & probabilis coniectura: Quemadmodum in distributione thesauri materialis de Fisco Regio, & Ecclesiastico, Papa vel Rex, vel alius attingeret. Quare indulgentiarum concessio (vt idem ait, confid. 12.) non est paraspicienda, seu contemnenda, sed amplectenda deuote in fide, spe, & charitate Domini nostri Iesu Christi; qui potestatem talium Clauium Ecclesiasticarum dedit hominibus. Constat enim (ait) quod fructuosior, & acceptabilior est Deo & hominibus operatio talibus innitens Indulgentiis, quam altera ceteris paribus non innitens. Et subiungit: Consilium (ait) solum & sanum est, quod absque curiosa discussione de praecisa, vel euidenti, & certa qualificatione, seu mensuratione huiusmodi Indulgentiarum, studeat homo prius tales acquirere, secundum qualitatem suae vocationis; Pondus autem valoris illi relinquere, qui omnia facit, & fecit in numero, pondere, & mensura. Ita Gerson.

4. Et non deseram hic apponere verba Marchant in *Tribus Sacramentis*, tomo tertio, tractatu quinto, titulo secundo, questione quarta, vbi sic ait: Adde pro consolatione Fidelium ex D. Bonaventura in 4. dist. 20. Quod licet homo non faciat in indulgentia secundum quod cum decet, propterea tamen non debet dimittere, quin faciat illud secundum quod sibi placet; quia licet non habeat totum de Indulgentia illa, plus tamen habebit de remissione poenae pro tali facto, quam haberet pro alio simili ceteris paribus, vbi non datur talis Indulgentia. Ratio huius dicti mea est; quia opera imposita à Vicario Christi vel Potestate habente ad Indulgentias promerendas, iam potestate Clauium eleuata singulariter censentur ad poenarum in iudicio Dei debitaram remissionem: vnde qui ex motiuo, & in fide Ecclesiae ea facit, sine dubio poenarum aliquam remissionem operibus istis sic potestate Clauium eleuatis ratione eleuationis correspondentem, ultra ordinariam satisfactionem operi debitam, sibi meretur. Et haec est piissima sententia, & in doctrina Theologica fundata, per quam etiam exponi possunt verba similia Pontificum, si quae in Bullis vel Doctoribus reperiantur: Quod qui amplius facit in operibus